

KIS VASÁRNAPI ÚJSÁG.

KÉPES HETILAP

(AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.)

Második évfolyam.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt., félévre 3 frt.

Kató néni, és a bolygó ikrek. *

(Mutatvány „A kalász-szedő öreg asszony fia” című legujabb kalandos elbeszélésből.)

Írta: Tóth József.

1.

Bizony nagy idő az a 70 esztendő, kevés ember bírja meg annak a terhét, kivált, ha beköszönt hajlékába a nyomoruság.

Kató néni — a szegény 70 esztendős öreg asszony — mindennap elkiváncozott a földről — le, a földbe, a sír mély, hideg fenekére, hol a szív már nem fáj, nem vérzik a kínos fájdalomtól. . . .

Minek is élni, egyedül a világon, elhagyatva mindenkitől, a ki meleg szeretettel viseltetnék iránta.

Hisz már nem szerette senki. Csak szánta.

* „A kalász-szedő öreg asszony fia” című rendkívül érdekes tárgy, meséjű, számos gyönyörködtető szárazföldi és tengeri utazások, ország-világot ismertető leírásokban bővelkedő munkát, jó lélekkel ajánljuk kedves olvasóink pártfogásába, először azért, mert felette érdekes és olesó, s azért, mert Tóth József írta, ki lapunknak oly hosszú idő óta kedvelt munkatársa, s kinek ifju olvasóink által nagy és szokatlan érdekelttségben s tetszésben részesített elbeszélései közül csak „A fehér ember”-t, „A kis Náci”-t s az „Egy este Horkay bácsinál” című rajzot kell említenünk, hogy olvasóink ez új munkára szives örömmel küldjék be megrendeléseiket Tóth Józsefhez, ki megérdemli a pártolást. Szerk.

De ez a száncalom nagyon keserű volt neki.

A sírban egyenlő lesz minden ember. A szegény koldus, a hatalmas királylyal. A koldus is, a király is porból lett, porrá lesz.

. . . „Oh én édes jó Istenem! könyörülj rajtam, végy magadhoz!” — így sohajtzott Kató néni, a 70 esztendős öreg asszony. Szegény öreg Kató néni! — Ő már nem az életért imádkozott, hanem a halál nyugalmaért. . . .

Milyen jó a fekete földben! . . . a fekete koporsóban!

Milyen kínos, milyen gyötrő a föld felett — az emberek között, kik irgalomból egy-egy falat kenyeret dobnak a szegény öreg asszonynak.

Keserű kenyér a kegyelem-kenyér!

Kató néni (mindenki így hívta a faluban) sírva-ríva ette azt. . . . Majd csak eljön már érette a halál könyörülő angyala, fekete leplében, s elviszi magával.

Oly régóta várta!

Hisz már alig birták reszkető lábai görnyedt, elaszott testét. . . . Hát még mikor elméje megháborodott?! . . .

Ilyenkor irtózatos volt Kató néni, — kuszált fehér haját két kezével tépte, és át-

kozta az „ördögöt“, a mely elragadta két kis gyermekét. Elragadta — réges-régen!

Olyan szép, mosolygó kis gyermek volt mind a kettő!

És az „ördög“ letépte őket anyai kebléről.

Ha szárnyas kis angyalok vitték volna fel magukkal a boldog mennyei birodalomba, megnyugodott volna a jó Isten akaratában.

De az ördögöt átkozta, s átkai közt fájdalomában megörült. Szegény Kató néni!...

Oh ha még egyszer, csak még egyszer láthatná gyermekeit? De hiába kívánta. Hisz már 30 éve annak, hogy eltűntek nyomtalanul. Harmincz év múlva csak nem jönnek vissza, ha már addig távol voltak.

Hova lettek? hova tűntek?

Hát nem lehetett ezen a kérdésen megörülni szegény fejének?! Ezen a kérdésen, s abban a kínos fájdalomban, mit az anya gyermekei elvesztése után érzett.

Vajjon meghaltak-e, vagy még élnek: nyomorban, szenvedésben? . . . Oh, ha élnek! . . .

Szegény öreg asszony, meg is vagy verve! De megvert az Isten, mind a két kezével. De talán csak azért, hogy azután megáldjon mind a két kezével.

Oh de hogy hihette volna ezt el Kató néni? Hisz neki már csak az volna az áldás, ha megnyílnék előtte a mély, sötét sírgödör, vagy ha gyermekei visszajönnének, s azt mondanák neki: „édes anyám! szeretünk, visszajöttünk hozzád, hogy ápoljunk haláلودig, ésszerűen kétszerte jobban, mint a legjobb gyermek szokta a legjobb anyát, hogy kipótoljuk, a mit eddig mibennünk oly nehezen nélkülöztél.“

Csak ez, egyedül ez volna reá nézve áldás.

És a szegény öreg asszony, kire most már aggságában csak ritkán borult le az elmeháborodottság iszonyu éjszakája, nagyon sokszor gondolt erre az áldásra.

— Oh de nem lesz abból semmi! — sohajtá keservesen, olyan keservesen, hogy megesett az ember szive rajta, — nem látom én meg többé gyermekeimet. Hogy is láthatnám meg? Elsikkasztá őket gonosz mostohájuk, az a gonosz ördög, ki úgy haragudott reájuk. A fekete ördög — fehér-pi-

ros angyalokra! . . . Oh én édes, kegyelmes Istenem! könyörülj rajtam, végy magadhoz. A míg volt ereje szegény Kató néninek, hogy ki-kimehetett a tarlókra, kalászt szedgetni: addig csak megvolt valahogy, de mikor rászorult a keserű kegyelem-kenyérre, az irgalom alamizsnájára, úgy vonaglott szegény öreg szive abban a tudatban, hogy ő már minden embernek terhére van. Pedig csak a rossz szívű embereknek volt terhére szegény feje.

„Milyen jó volna megpihenni, elmenni a másvilágra és ott találkozni gyermekeivel!“

Azt hívé, hogy azok már az égben vannak réges-régen, — pedig nem voltak az égben, hanem a földön. Nem haltak meg, hanem éltek.

De hol éltek? merre jártak? s hogy menekültek meg a haláltól?

Ezt a történetet mondom én el nektek.

II.

A bolygó ikrek.

Harmincz év nagy idő, s nekünk annyival kell visszatérnünk, ha meg akarjuk ismerni a kalász-szedő öreg asszony fiainak kalandos, eseményekben és tanulságokban gazdag történetét.

Koromsötét zivataros éj volt. — Kató néni (még akkor takaros „szemrevaló“ asszony) a falu földes ura, gróf Hány Anasztáz kastélyában volt mosni (ez volt a szegény jó asszony legfőbb foglalkozása) már két nap óta, — s a két nagyobb fiu (mert volt még egy gögicselő kis gyermeke is Kató asszonynak) Imre és Sándor, — az ikertestvérek — egészen mostoha apjukra bizattak, ki gonoszindulatu, haragos és kegyetlen ember volt és mindig rosszul bánt az ikrekkel, sőt még attól a borzasztó vadállati gondolattól sem irtózott, hogy valamiképen elveszítse őket.

— Minek is van ez a két poronty? — gondolá sokszor magában a rosszlelkű mostoha apa, Kató asszony második férje, — csak azért, hogy egyenek, faljanak, mint a sáskák. Ha ezek nem volnának, mindjárt több jutna nekem is a jó falatokból, míg így csak ritkán jutok hozzájuk. A mit az anyjuk keres a mosással, azt rájuk költi,

hol kalapot, hol csizmát, hol felöltöt vesz ezeknek a porontyoknak, és aztán panaszkodik, ha betérek a koresmába és egy-két korty bort iszom. Azt mondja, részeges ember vagyok, eliszom a keresményemet, és nem viszek a házhoz semmit. Egy kis kenyérre, ruhára valót. Hogyis ne?! Majd, annak a két porontynak, a kik miatt mindig bajom van a feleségemmel, a kik miatt mindig panaszkodást, sirás-rivást kell hallanom. . . . No de nem is állom már ki sokáig. El kell pusztulni a háztól ennek a két gyermeknek. Akkor aztán mindjárt jobban megy a dolgom, mert két évvel és ruhaszaggatóval kevesebb lesz a háznál, és ihatom kedvemre a Jakab zsidó koresmájában. Még hozzá nem is dolgozom semmit, pedig most se valami sokat dolgozom, mert hát a Kató nagyon munkás asszony — azt meg kell adni — s dolgozik helyettem is. . . . Majd elpusztítom én ezt a két porontyot nemsokára.

Ily istentelen gondolatok és tervek forogtak a rozszlelkű, rest, dologkerülő és iszákos ember fejében, és vad dühében csikorgatta a fogát, mint egy böszült vadállat, s ütésre emelt kezekkel rohant az ártatlan kis fiukra, kegyetlenül megverve őket.

Sokkal romlottabb, gonoszabb volt már a szive, lelke, a rest élet és iszákosság miatt, semhogy megindult volna a szegény kicsi fiuk keserves jajgatásán és fájdalmas panaszaikon.

Gonosz terve mindennap jobban-jobban megerősödött. Csak valami kedvező alkalomra várt még, hogy e tervét véghez vigye, még pedig úgy, hogy senki ne tudja meg, hogy mostohafiait ő vesztette el. A gonosz! — Nem gondolt az Istenre! — Nem gondolt arra, hogy az mindent lát, a mit az emberek nem láthatnak is, és az Isten igazságos, ki a bűnöst előbb-utóbb megbünteti.

„Nemsokára lerázlak én már titeket a nyakamról, várjatok csak porontyok! várjatok csak!“

És az alkalom a gonosz terv kivitelére valóban megjött. A borzasztó ember azt az éjszakát választotta ki erre nézve, melyen felesége, — Kató asszony — a grófi kastélyban volt mosni, — a mint említettük is már — hol már, két nap óta tartózkodott,

csak éjszakára térve haza gyermekeihez, hogy megnézzé: nincs-e valami bajuk? de a honnan ekkor, a rosztól miatt, éjszakára nem jöhetett haza, bár, mint jó, érzékenyszívű anya sokat nyugtalankodott gyermekei miatt, s mintha valami fájdalmas előérzet támadt volna anyai szívében, egész éjjel nem birt aludni.

A gonosz ember — ki kora-reggel távozott hazulról e napon, bezárva a házba, s éhen szomjan magukra hagyva a gyermekeket — késő este tért haza a gyermekekhez, kik az éhség s a félelem miatt keservesen sírtak.

— Elhallgattok mindjárt?! . . . — kiáltá durván a bortól mámoros ember, a lelketlen mostoha apa. — Mindjárt belétek fojtom a hangot.

A két kis gyermek — Imre és Sándor — megrettenve némult el. Ők még nem értették: mit mondott a mostoha apa, mert még csak keveset tudtak beszélni, és így a más emberek beszédéből érteni, hanem azért tudták szegénykék, hogy a gonosz ember valami nem jót mondhatott, és hogy nekik el kell hallgatni, mert különben kegyetlenül fog velük bánni a mérges ember, kinek rút vörös arca olyan vad, ijesztő volt, s szemei olyan haragos tűzben villogtak!

— Majd nem soká visitotok már az én fülembé! — mormogá aztán. — Ez az utolsó este! . . . Épen alkalmas rá az idő, hogy örökre eltegyem láb alól ezt a két porontyot. . . . Az anyjuk nincs itthon . . . az idő zivatarra készül . . . az éjszaka sötét lesz, mint a pokol, mikor ördögöt akasztanak. Éppen alkalmas idő.

Odalépett a házikó ablakához s kitekintett.

A szél ottkinn épp e pillanatban zúgott fel, rémes dudolással megzörgetve s megmozgatva a panaszkodva nyikorgó ablak üvegtábláit.

— Csak zúgj, csak zúgj szelecske! — kiáltott fel a kegyetlen mostoha a düh és gonosz káröröm kaczagásával, mely által hasonlított egy vigyorgó ördöghöz, melynek a falra meg a kalendáriumokba szoktak festeni a tudatlan, babonás emberek bámulására és félelmére. — Csak zúgj,

csak zugj szelecske! Hozz esőt, fergeteget, vihart . . . szükségem van reájuk.

A szél ismét felzúgott, még erősebben, s jajgató sivitással rázva meg az ablaktáblákat.

A két kis gyermek, a két ikertestvér, félénken bujt össze a nagy banyakemence padkáján, mintha egyik a másiknál keresne oltalmat, vigasztalást.

A mostoha apa pedig szikrázó szemekkel nézett reájuk. Ilyen vad szemekkel csak egy gyilkos nézhet.

Ekkor hallani lehetett, hogy kívül a sötét felhőkből az eső megeredt, melynek nagy cseppjeit a zugó szél kopogva verte az ablak üvegtábláihoz.

— Ilyen zimankós időben mindenki fedél alá bujik, — mormogá a mostoha, felnyitva az ablakot, hogy megnézzé: mekkorára nőtt már a zivatar. — Nagyon jól megy! Itélet-idő! tele sötétséggel, villámmal, mennydörgéssel és szélvészszel! A fák csakugy recsegnék — ropognak, a mint ágaikat tördeli a zivatar.

Az ég nagyot dördült feje fölött, és vakító sárgavörös villámfény nyargalt végig a fekete égen, mely megvilágosítá az éjszakát.

A hű eb a tornác alatt félénken vonított s belchuzta magát a szalmába, hogy ne lássa a vakító kísérteties villámlást, s ne hallja az ég csattogását, a vihar dörgését. Csak a gonosz ember nem remegett. Sokkal romlottabb volt már a lelke, és sokkal mámorosabb a bortól és a rossz indulatoktól, hogysem remegett volna. Betette az ablakot, melyen a szél beverte az esőt.

— Most már lehet! — gondola. — Éj van és zivatar. Mindenki fedél alá menekült! — Odalépett mostoha gyermekeihez:

— Álljatok fel! — mondá. — Elme-
gyünk!

(Folyt. köv.)

Honnemtő.

Vész üvölt a róna téreken,
Tar sereg száguld vad méneken,
Győzelemként
Zengve büszke szája:
„Romba düljön
A magyar hazája!

És rohanva, mint dagályos ár,
Dúl a szittya hon határinál;
Merre csak megy,
A hová elérhet,
Tűz emészti
S gyilkolás a népet.

Ősz Hunyad haraggal széttekint,
Harczi hévben indulásra int;
Kardja villan,
Biztató szavára
Kél a nemzet
Védelem-csatára.

Hon nemtőjeként az agg vezér
Győzelem-babérral visszatér,
Öntudatja
Égi érzetere
Kéj- s örömben
Forr vitézi vére.

„Már vigalmat ülhetsz, oh hazám!
Porba sujtva a kevély pogány.“
Szól, csak ő nincs
Nyugalom jelével —
Mindig éber
Örködő szemével.

Csend terül a róna téreken,
Fut néhány tar satnya méneken,
Bús panaszként
Felsohajtva szája:
„Dönthetetlen
A magyar hazája!

Lakner Sándor.

Az egerekről.

(Vége.)

A patkányok az egerektől csak a nagyobb test (18 cm. hosszú) és vastag otromba lábak által különböznek; ez utóbbi körülmény, továbbá a rendszeren ritka szőrrel fedett pikkelyes fark, valamint a kellemetlen szag bennünk ez állatok iránt utálatot gerjeszt. Évenként többször 4—10 vak kölyket vetnek. Ha sokat egybezárnak, egymást felfalják; a macskák agyonharapják, de nem eszik meg. Európában 3 faj fordul elő.

Még néhány 100 év előtt csak egy faj volt ismeretes: a patkány-egér (mus rattus. Hausratte). Színe feketebarna, alul szürkésfehér, farka hosszabb testénél. Azelőtt ez állat egész Európában a házak kimeradhatlan lakója volt.

Astrakan közelében egy földrengés után, 1727 év őszén azonban a Volgán egy, Európában eddig ismeretlen patkányfaj uszkált. Nemsokára elterjedt a Don, Dniester és Duna vidékein; 1730-ban már Angolhonban is megjelent, néhány évtized alatt pedig annyira elszaporodott, hogy nemsokára Európában sehol sem hiányzott. Miután sokkal erősebb a patkány-egérnél, ugy ezt sok helyen kiszorította. Városokban, hol mindkettő együtt élt, osztozkodtak a területen, úgy hogy minden faj bizonyos városrészt vagy utcát foglalt el. Sokszor találtak azonban agyonharapott patkány-egereket. Így történt, hogy az Európát ily régóta lakó faj a világrész egyes helyein teljesen kivészett. Everssmann szerint a Volga vidéken, Assmuss szerint Közép-Oroszországban, Kassa vidékén, Porosz-Sziléziában, Gothland szigetén évek óta hiányzik. Belke Gusztáv szerint Kameniec, Podolski mellett nagy ritkaság, Bell szerint Londonban csak néhány istállóban található; a Rajnán osztozkodik a vándor-egérrel (mus decumanus. Wanderatte), mint a 146 év előtt Európába vándorlott fajt nevezték. A hajók, mint előbb a patkány-egeret, úgy később a vándor-egeret is minden világrészbe elvitték. Schrennek Lipót a vándor egeret a házi egérrel együtt találta az Amur folyó vidékén. Amerikában ellenben gyakoribb a patkány-egér.

A vándor-egér 26 cm. hosszú; farka testénél rövidebb, színe vörösszürke, alul fehér. Mindent megesszik, a mihez csak hozzájut; legjobban szereti a galambokat és csibéket. Megtámadtatván, dühösen védi magát, ugyanis a támadó arcába ugrik. A régi rómaiak és görögök mindegyik fajtól meg voltak mentve. A patkány-egér csak a középkorban jött Ázsiából Európába. Albertus Magnus emlékezik meg róluk legelőször a XII. században.

Bőrükből Párisban keztyüket készítenek.

A harmadik az egyiptomi egér (mus Alexandrinus. Egyiptische Ratte). Előjön Olaszországban, Egyiptomban, Arabiában, Horvátországban, Svájcban, Némethon déli részében és Franciaországban. Észak-Amerikába is elvitték. Színe vörösszürke, alul világos; farka hosszabb testénél. Életmódja a patkány-egérhez hasonló.

Még a patkánykirályt (Rattenkönig) emlitem meg. Megtörténik gyakran, hogy a patkányfiak szűk helyen kénytelenítettvén tartózkodni, farkaikkal elválasztatlanul összenőnek, ezeket azután, mert nem mozoghatnak, a szülők vagy a szomszéd patkányok etetik.

Az említett egerektől különböző válfaj a poczok. E nem állatai tompa orral, rövidebb szőrös farkkal, kis fülekkel és egészen más alkotásu zápfogakkal bírnak. Az előbb említett egerek zápfogainak koronáján ugyanis zománcczal bevont redők vannak, melyek a husevő állatok zápfogaihoz hasonlóak. A poczok azonban sima koronájú zápfogakkal bír, melyeken a zománccredők szembetűnően vannak elkülönítve a fogállománytól. E fogak növényevő jelleggel bírnak.

E válfajhoz tartozik: a mocsári poczok (arvicola amphibius Wasserratte). Ez különösen lassu folyású vizekben él, de a kertekbe is nyomul, a vakand módjára. Ugyanis hosszú folyosókat és turásokat alkot (a mint Blasius vizsgálta); ez utóbbi alá helyezkedik el, gömbölyű, száraz füvel bélelt lakást építvén. Néha a sás közé fonja fészket néhány lábnyira a víz felett. Kiáradásoknál magasabb helyekre vándorol. Nemesak különféle növénymagvat és gyökeret, hanem rovarokat, békákat, gyikokat és kis madarakat eszik. De a növényi táplálékot kiválóan kedveli. A poczok közt a legnagyobb, a mennyiben 18 cm. hosszú lesz, ebből 6 cm. a farkra esik.

Ha már e poczok a szántóföldekre és kertekre nézve néha ártalmas, mégsem oly fokban az, mint a mezei poczok (*arvicola arvalis*. Feldmaus). Ez tömeges szaporodása által, mint a sáska, országos csapás, és némely években a földeken csak úgy hemzseg.

Igy pl. 1860. nyárban és őszkor — különösen nálunk a felvidéken — egész sereg ily poczokot lehetett látni. Minden lépésnél egész falkát ugrasztott szét a sétáló. A lyukakba, melyeket a földbe ás, gabnát halmoz fel. Miután nagy élelemszükségletet csak a növényekből veszik, a legártalmasabb állatokhoz tartoznak. Azelőtt nem ritkán helyi (*localis*) éhséget támasztottak, a mennyiben a vetéseket elpusztították. Télen házakba és gabnacsűrökbe is jönnek. Egy ily falánk ördög testhossza 13 cm., a farké 3 cm. Színe sárgás, alul fehéresszürke.

A fűnövények eme borzasztó pusztítói szerencsére sok ellenséggel bírnak a többi állatok közt, különösen pusztítják a ragadozó madarak, ezek közt pedig az ölyv.

Egész Európában előfordulnak; csak Corsica, Sardinia, Sicilia, Irhon és Izland szigete szabad tőlük.

Bizonyára e poczokok áldozata lett a keményszivű Hatto, mainzi érsek, a monda szerint. Egy éhség alkalmával ugyanis gabnakészletéből mitsem adott a szegény népnek, sőt mérgében eliségeztette az éhezőket, midőn kenyeret kértek. Halljátok a poczok hangját? — szolt gunyosan katonáihoz, midőn a lángokból kihangzott a nép halálordítása.

Ennek következtében a poczokok házába törtek és mindenünnen elűzték, míg végre egy magányos toronyba (a Rajnán Bingen mellett) zárkózott. De midőn eljött az éjfé, a poczok ott termettek, átjöttek a Rajnán is és megették.

A mezei poczok valóban igen jói uszik.

Megemlítendő még: az erdei poczok (*arvicola glareolus*. Waldwühlmaus). Ez farkával együtt 8 cm. hosszú; színe barnászörös, hasa fehér. Erdőkben él, igen nagy ügyességgel kuszik a fákra.

Legérdekesebb a havasi poczok (*arvicola nivalis*. Alpenratte). Rendesen az örökös hóvidéken található. De azon túl is akadtak rá pl. Szt.-Gotthárd csucsán, sőt a svájcezi természetbuvár, Hugi, a Finsterarhorn körül 10,000 méternyire a tenger fölött tél közepén fogott egyet. Blasius így ír róluk:

„Lakja még ama kis térségeket, melyek a magas jégesúcsok déli oldalán a meleg napsugarak által alig 2 hónapig lesznek a hótól megtisztítva Semmi más emlős sem követi a havasi poczokot sokáig eme merev jégesúcsokra; csak néha futólag üzi őket engesztelhetlen ellenők, — a menyét.“

A nyolcz hónapig tartó telet is itt tölti, de nem alva, hanem összegyűjtött eleségét emésztve; ha ez kifogy, a hó alatt meneteket ás, növénygyökerek találása végett.

E nevezetes emlős hossza 10 cm., farka körülbelül félakkora. Színe barnásszürke, hasa szürkésfehér. Sötét szőre a napvilágban kékesen csillámlik. Csak növényekből él.

Az egerek családjából Svéd- és Norvég-hon hegyeit lakja az áskász. Általában a poczok jellegével bir, ettől csak rövidebb farka, szőrös talpa és az utolsó zápfog alkotásában tér el.

Az északi áskász, (*myodes lemmus*. Lemming). Hossza 10 cm., tehát kisebb a vakondnál. Háta rozsdásbarna színű, fekete foltokkal, hasa sárgás. Az áskászok földalatti üregekben laknak, növényekből táplálkoznak és némely években igen szaporodnak.

Ha ez megtörténik, elvándorolnak — különösen éjjel — egyenes vonalban dél vagy délnyugat, ritkán kelet felé. E vándorlásaikban, melyek a tengerpart felé irányozvák, semmi akadály sem tartóztatja fel, legyen az folyó, szikla vagy akármi más. A farkasok, rókák, medvék, valamint a solymok és baglyok, sőt az uszókat a ragadozó halak is üldözik és felfalják, úgy hogy igen kevés éri el a kitűzött célt.

Télen nagyjából alusznak, azonban a hó alatt is futkosnak.

Európában, valamint Ázsiában még más áskászok is fordulnak elő. A pest-ruska az előbbinél kisebb; többnyire keleten található.

Dr. Becher K. után:

Liszka Béla.

T a l á n y o k.

Horkay bácsitól.

I.

A ki tanult akar lenni,
Ezt öneki meg kell venni;
Sok embert dicsővé tesz ez.
Reá hát meg-megemlékezz'.
Pap s gyermek nagyon használja,
Mindkettőnek van hasznára;
Alig van ház Magyarhonban,
A hol ne volna, azonban
Rongyból van, szellem munkája,
Sok boltos nagyon ajánlja,
Szerencsés, ki veszen és vett,
No találd ki, mit? — hát:

Konnyvet.

II.

Két város, van közte folyó,
Folyón lánczhid, és sok hajó,
Folyón sziget, sok épület,
A ki ott van, az örülhet.
Sok a városnak lakosa,
Tudósa és iparosa,
Napszámosa és szegénység,
Kétszázezernél is több még;
Találsz sok házat, sok termet,
E kis lap is ottan termett,
Mely szellemi képeket fest,
Nem más ez hát mint:

Budapest.

III.

Van bajusza, van ollója
De senkinek sem szabója;
Mert az olló védőfegyvere,
Azt mondja másnak: „no gyere!”
Nedves kerek házikója,
Mert nincsen semmi ajtója,
S ha a szegényt megfoghatják,
Meleg vízben elaltatják,

Mikor felkel csupa piros,
Milyen a veres papiros.
A kis olvasók im várak,
Hogy ez nem lehet más, mint:

Rdt.

Rajzok Közép-Ázsiából.

(Képekkel.)

Valóságos kinszenvedés — írja Wereschagin orosz utazó — Orenburgból Taszkendig, a közép-ázsiai új orosz birtok egyik határszéli városáig, európai kényelemhez szokott embernek eljutni. Pedig az ut meglehetősen jó s csak helylyel-közzel borítja futóhomok; de a vesződségnek, czivakodásnak és boszuságnak vége-hossza nincs. Minden állomáson össze kell veszni az ottani postahivatal főnökével, míg a szükséges jamecsik-okat vagyis postalegényeket és fogatokat kicsikarhatjuk tőlük; egyszer lovak nincsenek, másszor a kocsik vannak összetörve, — szóval, seha semmi sincs jó rendben.

Végre készen állunk az indulásra, de azért korántse higyük, hogy azonnal elroboghatunk. A pusztai lovak nincsenek a kocsizhoz és rudhoz szoktatva; mikor befogják őket, türelmetlenül hegyezik füleiket, fujnak, vihognak, kapálóznak. De utoljára is az első ostoresapás elcsattan. „Ülj le!” — kiált ránk a jamecsik. — Persze ijedten rogyunk le ülésünkre. Ekkor a sivatagok vad ménei fölágaskodnak, félre ugranak, s egy perc alatt hám és kötelek rongyokká s a kocsirud pozdorjává van tépve-törve. Ha végre a sivatagon repülünk tova örült gyorsasággal, imádkozzunk, hogy ne kelljen megállani sem a rendes, sem pedig a rögtönzött állomásokon; pedig ez gyakran megtörténik, mert a postalegény e tekintetben mindig saját szeszélyeit szokta követni.

Ilyen kényelmes az utazás Közép-Ázsiában. Wereschagin nem győz eleget panasolni tatár kocsisára, ki utközben mindig egyre megállt; most elejtett ostoráért kellett jó messzire visszafutnia, majd meg a pipájával gyült meg a baja, mely minden fél-órában vagy kiégett, vagy kialudott, mikor aztán kétségbeesztő lassúsággal verte ki s töltötte meg azt újra.

Olykor-olykor — írja utazónk — több százból álló tevecsdákra találtunk, melyek lovaink csengetyüinek hangjára bámulva fordították felénk okos fejöket. Tudjuk, mennyire félénkek a sivatag lakóinak e hűséges és megbecsülhetlen szolgálói. Néha megesett, hogy igen közel haladtunk el mellettök; ilyenkor eszeveszetten szétszaladtak. Gacsibás, keresztbe lépő lábaikkal igazán furcsa futást visznek véghez; esetlen ugrándozásaik láttára majd meghaltunk neveltünkben.

melybe fogják, meg van terhelve, az ut pedig kövecses és döcögös.

Utazónk az utjában ért nagyobb helységeket és városokat részletesen leírja, de azok annyira hasonlítanak egymáshoz, annyira rendetlenek és piszkosak s annyi bennök a lézengő koldus és kolduló dervis, hogy a ki egy ily közép-ázsiai helység leírását olvassa, az mindnyáját ismeri.

(Folyt. köv.)

Tatár postalegény.

Kirgiz kalauz.

Kétségtelen, hogy a tevéket más népeknél sem igen kímélik. A kirgizek, mikor a teve két-éves, átfurják orrczimpáját s e lyukba pálczát dugnak, és e pálczára van erősítve s kötél, melynél fogva szegényt ide s tova vonszolják.

Wereschagin kedvet kapott megpróbálkozni egy teve fogattal is, — de megjárta, mert a puposok felfordították kocsiját s összetörték, mely kissé könnyü volt a tevének, mert ezek csakis olyankor tesznek jobb szolgálatot a lovaknál, mikor a szekér,

Az észak-amerikai vad.

— Elbeszélés. —

Colburnnak „Monthly Magazine“-ja után:
Weisz Zsigmond.

I.

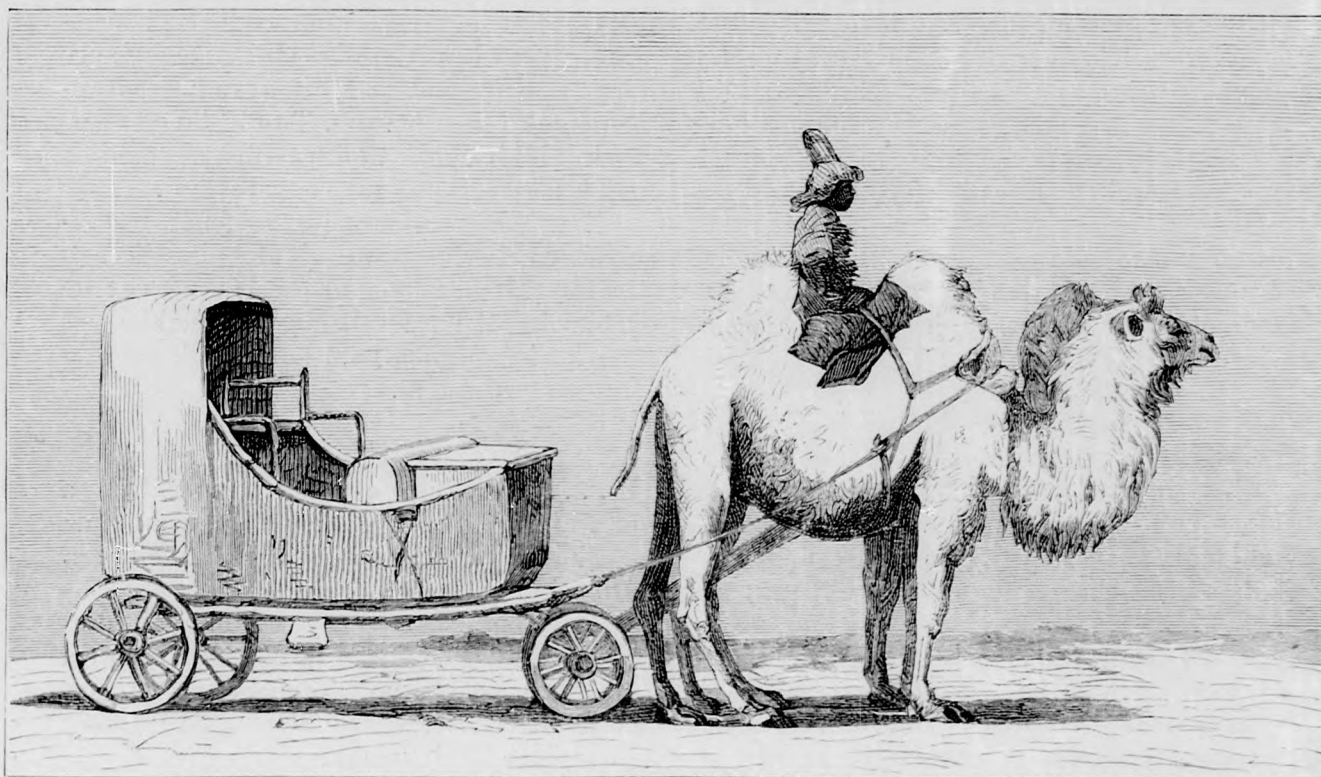
New-Hampshire tartománynak egy kies völgyében feküdt a múlt század vége felé egy, 1500 lakost számláló falucska. A falu házai fából készültek ugyan, azonban mindamelllett a legnagyobb kényelemmel voltak ellátva. Nem messze a telepítvénytől nyult

el egy vad, harczias indián-törzs területe. Az ezt lakó indiánok folytonos ellenségeskedésben éltek a falu „fehér“ lakosaival, kik folyvást ki voltak téve azok betöréseinek és kegyetlenségeinek.

A fentirt időtájnak egy nyarában rendkívüli forróság uralkodott; a források kiapadtak, a folyók kiszáradtak, emberek és állatok egyformán szenvedtek. Számítlan indián halt meg szomjan, és a fehérek marháit összerogytak a mezőkön kujukban.

— A víz — ugymond — sokkal nagyobb értékű, semhogy azt bárkinek oda lehetne adni, az indiánok pedig amellet még ellenségek is, így tehát ne is várjanak bármely fehértől is vizet!

Egy árva szó sem árulta el az indiánok rettenetes haragját ily embertelenség fölött; szó nélkül távoztak, és a következő házba léptek, de itt is épp úgy, mint mindenütt, — elutasítottak. — Midőn a falu utolsó házából is eredmény nélkül léptek ki, hallgatva vetettek egymásra jelentésdús

Teve-ogát.

Egy ily forró napon három indián tartott a falu felé; kinézésük komor volt és arcuk nagy szenvedések bélyegét hordozá; de hogy mint ellenségek, vagy mint jó barátok jöttek-e, az arcukból nem volt kivehető. A falu első házánál megállapodtak, és midőn annak ajtaját nyitva letek, mind a hárman beléptek, és elmondák a települtnek, hogy ők utasok, és miután utjukban nem akadtak forrásra, azért igen kérik öt egy kevés vizért. Büszkén utasítá el a fehér-bőrű a vöröseket.

pillantást, és csendesen folytatták utjukat

Azalatt a forróság még kiállhatatlanabb lett: a nap igen forrón sütött, egy felhőske sem látszott az égen, és a három indián szeme hasztalan nézett forrás után, melyből égető szomjukat olthatták volna. — — A fehérek embertelenségéről egy szót sem szóltak egymással, azonban szemöknek nyugtalan forgása mutatta, hogy boszúról elmélkednek, e szenvedélyről, melyet azonban az indián a legfőbb erénynek tart...

II

A falutól körülbelül egy mértföldnyire állt egy magános lak, hol egy Humphry nevezetű agg férfi lakott. — A magányosságot szeretvén, háza körül egy becsületes öreg szolgálón kívül senkit sem tartott. Dél tájban volt; Humphry karszékében ült, és kényelmesen szitta szivarját, midőn az ablakon át három indiánt látott lakása felé tartani. Ismervén a fehérek és vörösek közti nem a legbarátságosabb viszonyt: nem minden félelem nélkül várta be közeledő vendégeit; de hogy félelmét ne árulja el, — közönyösen szivarozott tovább.

Nyitva lelvén az indiánok az ajtót, beléptek a szobába, és a legelőkelőbb közülök következő szavakat intézett Humphryhoz:

— A te színed fehérebb ugyan mint a mienk, azonban tudhatod, hogy a föld eső után sovárog, hogy a mező zöldje elhervad, és hogy a folyók és tavak vize kiszáradt! A nagy szellem kemény csapást küldött reánk! Már régóta utazunk és nem akadunk vízre: hozzád fordulunk tehát egy kevés vizért.

Humphry intett szolgálónőjének, ki is mindjárt az asztalra tett egy korsó vizet.

— Igyatok, — szolt a vendégszerető agg. — Igyatok, a mennyi csak tetszik, a megmaradt részt pedig vigyétek magatokkal, mert nehezen fogtok utatokban vízre akadni.

— Igazad van, — felelt az indián, — mi nem fogunk vizet kapni azoknál, kik a vendégszeretetet nem ismerik; a nem messze fekvő falu minden házában könnyörögtünk egy kevés vizért, de a fehérekben nincs számalom: megtagadták azt tőlünk; de hiszen nyomban fogja a tettet a bér követni. A hatalmas orosz lány vést nem sejtve nézelődik szertesztét, de a gyenge orosz lány nyelvvel öli őt meg, és hullája a hangyáknak szolgál étkül. A fehérek se bizakodjanak el oly igen!

Mig ő ezeket mondta, társai hallgattak, de szemeik köre kitágult, szemgolyójuk forgott: úgy hogy nem volt félreismerhető, hogy mi dúlt keblökben. Az eléjük tett korsó viz felét elvették, annak nagyobb részét kiitták, a többit egy náluk levő viztartóba öntötték.

— Vizmennyiségednek — kezdé ismét az előbbi indián — csak felét fogadtuk el, mert tudjuk, hogy mily nehéz mostanában vízre szert tenni!

Kisvártatva pedig mondá:

— A nem-éhes orosz lány talpától nincs ok félni, de ki meri az orosz lányt ingerelni, mikor éhes? — Te becsületesen bántál ellenségeiddel, ezt nem fogjuk elfeledni.

E szavak után a három indián távozott.

Humphry bánattelt arcczal nézett utánok, ismerte olthatlan boszúvágyukat, melyet csak az ellenségnek kiontott vére képes megengesztelni. Belátta, hogy fehér testvéreitől egyrészt embertelenség, másrészt nagy ügyetlenség volt, ily csekély kérésök megtagadása által a vadak haragját maguk ellen lázítani. Tudta, hogy a vörösek előbb vagy utóbb szörnyű módon fogják e szivtelenséget visszatörlni.

E véleményét közölte is fehér testvéreivel, és elővigyázatot ajánlott nekik egy váratlan támadás fogadhatására nézve: de ők bizván jól felszerelt fegyvereseikben és erős kerítéseikben, nem hallgattak az agg Humphry intéseire.

III

... Napok multak, hetek merültek a mulandóság örvényébe: a falu nyugalma nem lett zavarva; — rég el volt felejtve a három indián látogatása.

A tél beállt, és ép oly szigorunak mutatta magát, — mint a minő meleg volt a nyár. A folyók be voltak fagyva, a völgyeket hó borította, a fák koronájáról nehéz jégdarabok himbálóztak.

E napok egyikén egy leányka véletlenül az ablakon át az elterülő síkságra veté szemét. Ekkor egy fatörzs-alaku tárgy tünt föl előtte, melyet mindeddig még nem látta. Majd több ily fatörzs-alaku tárgy lett látható: de miután észrevette, hogy e tárgyak helye változik, gyanakodni kezdett, és figyelmezteté atyját a látottakra.

Ez egy megtöltött fegyverrel közeledett az ablakhoz, és a kerítésen kívül fekvő sötét tárgyak egyikére süté azt. A durranás után az egész síkság felelevenedett: az előbb még életteleneknek tetszett tárgyak fölegyenesedtek, és az indiánok rémitő harcziáltása tölté be a levegőt.

A faluban a nagy zaj hallatára összegyűltek a fegyverfogható egyének, és eloszták magukat csapatonként a kerítés körül, és kis idő múlva 300 fölfegyverzett ember állt a maga helyén, az indiánok támadását várván, kik is csendben bár, de sebes lépésekkel nyomultak előre.

Midőn már elég közel értek, az őrség közéjük tüzelt; a vadak sora ingadozni kezdett, de csakhamar a kerítésnek rontott, hol most egy borzasztó mészárlás vette kezdetét.

Az előny a fehérek részén volt, kik szuronyaikkal könnyen elérték elleneiket, míg a vadak kése nem érte el őket. Daczára ennek, az indiánok mindaddig nem hátráltak, míg közülök többen le nem terítették.

Ekkor azonban egyszerre ezer meg ezer tüzes meteor szállt az ég felé és ivet irván le, szörcögve és tüszögve hullott alá a faházakra. Sebesen, mint megannyi villám, hasíták át azok a léget, és szörnyűködve vették a lakosok észre, hogy a vadak égő nyilakat vetnek falujok fölé.

E nyilak hatása nemsokára mutatkozott. A háztetők pillanat alatt lángtengerben állottak: a falu végpusztulása bizonyossá vált. Hasztalanság lett volna a tűz oltását megkísérteni: a folyók és tavak be voltak fagyva, a kerítésen pedig nem lehetett kimenni, mivel ott a vadak éles kése fogadta a merész próbálkozót.

Lángoszlopok emelkedtek ég felé, és ház dült ház után zuhogva össze, míg a füstölgő hamu és égő gerendák közül olykor egy-egy nagyobb láng csapott ki. — Késébeeső kiáltások hallatszottak az égő üszkők közül, melyekre megannyiszor a vadak örömrivalgása felelt.

E zavar közepett égő fáklyákkal közlekedett egy csapat indián a kerítéshez, és felgyújtá ezt is, nem ügyelvén az őket feltartóztatni kívánó tüzelésekre. Borzasztó sebeséggel égett le a kerítés is; éjjél után két óraker szénre égett minden, és az éj, előbb még oly rettentő módon kivilágítva, most koromsötétségbe burkolózott.

Ekkor a vérszomjas vadak berontottak a leégett faluba. A nők és a gyermekek egy le nem égett házba, — a szentegyházba menekültek, míg a férfiak az épületet körül-fogván, várták a támadó indiánokat, jól

tudván, hogy csak a leghősiesebb ellentállás mellett képesek nejeiket és gyermekeiket a vadak kegyetlenségeitől megmenteni.

Már szemközt állt velök a vadak fekete csoportja: nyilzápor hullott az őrségre, melyre egymásután felelt a puskák dördülése. — Mind a két oldalon sok kárt okeztak a lövések, de a vadak sorai jobban ritkultak.

Midőn az őrség másodszor is tüzelt az indiánok közé, a percznyi világitás mellett rettentő egy kép volt látható: — hó, jég, széndarabok, hamu, a sötétszinű holttestek: mind ezt a kiontott vér egy darabbá fagyasztá össze, melynek látásán az indiánok maguk is végsőig fölingerülve, iszonyu dühvel rontottak az őrségre, testvéreik elestét megboszulandók.

A mészárlás borzasztó volt. — Számptalan keresztény esett az indiánok késeinek áldozatul, és örömrivalgás közt emelték föl a vadak a még párolgó fejeket.

De végre is a fehérek győztek: a vadak nagy veszteség mellett visszavonultak.

De a fehéreknek sok áldozatukba került e győzelem: házaik leégtek, vagyonuk elpusztult, testvéreik elestek. Ennivalójuk és ruhájuk nem volt, és csakhamar belátták, hogy az éhenhálás vagy megfagyás kínosabb halál lesz, mint ha az indiánok keze alatt estek volna el. . . .

IV.

Még a mészárlás előtt lépett be néhány indián Humphry magános házába, ki gondolatokba merülve ült karszékében, és a váratlan vendégeket csak akkor pillantá meg, midőn azok már előtte állottak. Szelid, de határozott hangon kérde őket az agg, hogy mit kívánnak, és egyszersmind megkínálta őket egy kis ennivalóval. Szavaira semmi sem lett felelve.

— Ti nem feleltetek! — szólt ismét Humphry; — ez azt mutatja, hogy életem ellen törtök. Mit használhat egy ártatlan ember vére nektek? Ha kívántok valamit tőlem: itt van egész házam, vigyetek el mindent belőle!

Az aggnak e szavaira egy előtte álló vad fölkapta kését, megragadta az öreg hajánál fogva, és éppen ketté akarta hasítani annak fejét, midőn egy másik indián

közbeugrott, és kezét föltartóztatta. Azonhan Humphrynak karjai meg lettek kötözve, és a vadak az erdőbe hurezolták őt, hol egy nyíllal fegyverzett indián őrizetére bízott.

Humphry rémülettel hallotta a puska lövéseket; világos volt előtte, hogy a vadak a falut megtámadták. — Félt a csata kimenetelétől, mert annak okát ép úgy ismerte, mint a vadak jellemét. — Többször intezett öréhez kérdéseket, de ez feleletül megfeszíté nyilát, és mindannyiszor az agg melle felé tartá azt. Aggodalma mellett még a szoros kötelek is sok fájdalmat okoztak neki.

Pár óráig tartott ez így: a puska durranása még nem hallgatott el, és Humphry aggálya a csata kimenetele felől nőttön-nőtt.

Végre több kintelt óra után egy csapat indián rohant az erdő felé, és nem messze Humphrytól foglaltak helyet. — Foglyokat nem hozván magukkal, Humphry remélni kezdett. Sikertelen maradt a vadak támadása? Feleletet e kérdésére nem volt képes az indiánok arcából kiolvasni: hallgatva telepedtek le azok a fa alá és nem háborgatták Humphryt elmélgedésében.

v.

Midőn másnap hajnalodni kezdett, kötelékei fel lettek oldozva; egy indián elébe tett egy kevés tejet, azután az egész csoport utra kelt.

Pár napig utaztak így.

A negyedik napon végre az indiánok elérték tartományuk főhelyét, és Humphryt két ór a wigwamba (indián kunyhó) vezette.

A wigwam csupán száraz füvet és néhány nyersen faragott faedényt tartalmazott, melyekben naponkint enuivaló lett hozva a fogoly számára.

Több nap mult el, míg Humphry kezét és lábát, — melyek a kemény kötözés és a hosszú ut alatt nagy fájdalmat szenvedtek, — ismét használni tudta. — Szabadonjárkálhatott ezentúl, mert szökés a nagy erdőségeken keresztül lehetetlen volt, — de mindamellert sokat szenvedett Humphry, mert mindedig még semmit sem hallott a fehérök sorsáról. Végre sikerült neki — csupa véletlenségből — az eseménydús éj-
ről bizonyosat hallani:

Csendesen ült egy este wigwamjában, midőn egy részeg indián e szavakkal lépett be hozzá:

— Hol vannak a fehér arcok? — ugymond, — hol vannak öök, kik büszkén néztek magas házaikból a vörös emberre le? . . . A nagy szellem tudja, hogy hol vannak. . . . Vériük a fehér havon piroslik és a szél büszke wigwamjuk hamvát szereszét hordja. . . . Lehúztuk fejböreiket. . . . Most kunyhóink fölött vigyorognak csontvázaik. . . . A jávorszarvas fog ezentul ott legelni, hol ezelött a fehérök lakai álot-tak! . . .

— Hogyan! — kiáltott fel Humphry, — testvéreim mind megölettek, és csak egyedül élek.

— Kérdezd a holdat, — szolt közbe az indián, — hogy azért ragyog-e esténkint, hogy a vándor ne téveszsze el utját, vagy ragyogása üres fény-e csak? — A hold meg fogja világítani a vérnyomokat és oly történeteket fog a csillagoknak elbeszélni, melynek hallatára harcosaink szivei örömben usznak. Fegyvereink lesujtották a fehérököt . . . a káromló nyelvek némák. . . .

A mámoros indián e szavak után elhallgatott. — Humphry mindent megértett beszédéből . . . szive fájdalommal telt el.

Már 14 nap óta élt az indiánok között és sorsa napról-napra rosszabb lett. — „Ama vadak közt kényszerült lenni, kik testvéreit meggyilkoltak!“ Ezen gondolat nem hagyta őt nyugodni. — — — — —

Midőn Humphry egy napon gondolatokba merülve wigwamjában ült, egy indián lépett feléje, és halk hangon monda neki:

— Ha a nap a hegyek mögé bukik, várj itt reám! — Légy előrelátó! — Vigyázz! E szavak után gyorsan eltűnt.

vi.

Félelem és remény között várta be Humphry az estét; az indián arcza előtte ismerős volt, csakhogy már nem jutott eszébe, hogy mikor vagy hol látta őt.

Végre lement a nap, az est beállt, és ekkor pontosan megjelent az indián, ki —

miután intett az aggnak, hogy kövesse őt,
— gyors léptekkel az erdő felé tartott.

— Szeretnél szabad lenni? . . .

— Igen! — felelt az agg.

— Akkor kövess! . . .

Csakhamar eltűntek az erdő sűrűjében.
— A csillagok voltak utmutatóik. . . . Olykor megállt az indián és hallgatózott, mintha valami veszélyt sejtene. De mindig intett a fehérnek, és ismét folytatták utjukat.

Igy ment ez a következő napon is.

Humphry nem tudta eléggé csodálni vezetője éles tekintetét, ki csaknem észrevehetlen jelekből ismerte az utat.

Három napig tartott az utazás az erdőn keresztül, mignem a negyedik nap reggelén az erdő szélére értek.

Leirhatlan örömmel tölté el az agg keblét az elterülő táj látása: önkénytelenül ragadta meg titokszerű vezetője kezét, ki csendes meglepéssel legelteté szemét Humphry örömtelt arcán:

— Ismered e tájéket?

— Ismerem, — szólt örömeiben magánkívül az agg, — ott látom is már lakómat, melyből oly kegyetlenül elhurczoltak.

— És reám nem emlékszel? — kérde a vad. — Én vagyok a három indián egyike, kiket te a múlt nyáron a szomjan-halástól megmentettél. — Nem felejtettem el jószívűségedet. Én voltam az, ki téged a kínos haláltól megmentett, miután sikerült — különféle ürügy alatt — kivégeztetésed napját elhalasztatni. Saját életemet kockáztattam, hogy csak tartozásomat leróhasam. . . . És most sietek egy új hazát keresni, mert tartományunkban azon kinok várnak rám, melyekből én téged kimentettelek!

Humphryt meglepte egy vadnak ily nagylelkűsége. Kérte őt, hogy ossza meg ezentúl ővele lakását; ígért neki minden kényelmet, — de a vad visszautasítólag válaszolt:

— Én megmentettem életedet, mert sajátmagamét neked köszönhetem, és nem azért, hogy jutalmat nyerjek. — A vitéz harcos nem fogad el jutalmat akkor, ha kötelességét teljesíti. . . . A nagy szellem legyen veled! . . .

E szavak után gyorsan távozott. Hum-

phry utána nézett, mignem egészen eltűnt az erdő sűrűségében; azután ő is kis házába sietett, hol örömkönyes szemmel fogadta őt szolgálónője.

A falu omladécai már ekkor el voltak hordva, és új házak emelkedtek a leégették helyén. . . .

* * *

Néhány hó mulva a falu ép oly népes volt, mint az imént elmondott esemény előtt: a lakosok nyugalma pedig nem háborgatták ezentul többé az indiánok. . . .

Történeti karczolatok.

I. Napoleon, francia császár.

A jénai ütközetet megelőző napon korán reggel, jókor a nap felkelte előtt, Napoleon megindult egyedül, bejárando és szemügyre veendő a környéket, mely másnap egy nagyszerű, véres csata színhelyévé lön. E körjárat azonban majdnem életébe került.

Az éj fölötté sötét volt, s a kiállított katonasörök maguk körül tiz lépésnyi távolságon túl mit sem láthattak.

Midőn Napoleon utjában az első végör felé közeledett, ez neszt hallván a sűrű sötétségben, felkiált: „Ki vagy?” — s tüzelésre készen állott.

A császár gondolatokba merülve, a felkiáltást nem hallotta, s így feleletet sem adott, s csak a füle közelében elfütytyenő golyó ragadá ki szórakozottságából. Rögtön felfogván a veszélyt, melyben forgott, azt lehetőségig elkerülendő, legott a földön kinyújtózott, s alig tette azt, máris több meg több puskagolyó sziszegett el feje fölött. Ekkép túl lévén az első tüzelésen, felugrott s odasietve a legközelebbi örshöz, kilétét tudatja.

Még ott állott a császár, midőn azon katoná, a ki legelső lött a császárra, szintén odajött, állomásán, melyből a lövést tette, más ör által felváltatván. A visszatérő fiatal gránátos volt valamely serezedben. A császár parancsolá, miként közelebb lépjen, s ez meglevén, megcsipte arcát s mondá:

— Kópé, a ki vagy! hogy tarthattál engem porosznak? meg kell vallanom, hogy

puskaporodat nem vesztegetted verebekre; te csak császárokra czélzasz.

A katona egészen megrémült azon gondolatra, miként megeshetett volna, hogy a császárt, a kit ő, úgy mint az egész hadsereg imádott, lövésével megölhette volna. Nagynehezen csak e szavakat bírta elmondani:

— Bocsánat, felséges uram császárom! de parancsolva volt. Hogy felséged nem felelt, nem a magam vétke. A parancsolatban ki kellett volna mondani, hogy felséged nem akar feleletet adni.

A császár mosolyogva megnyugtató, és midőn eltávozott az őrállomásról, még ezen szavakat mondá a gránátosnak:

— Derék ifjú! legkisebb szemrehányásai sem illetlek; lövésed, a mennyiben csak úgy vaktában történt a sötétben, meglehetősen jó volt; de már-már nappalodik, még jobban czélozz, és én majd gondoskodni fogok rólad.

Az egyiptomi hadjáratban Kleber nevű tábornok, a ki ott az első szerepet szerette volna vinni, több ízben érezteté a fölötti boszankodását, hogy Napoleon vivé a fővezérséget, s neki csak másodrendű szerepelés jutott.

Egykor parancsot kap Kleber Napoleontól egy hadmozdulat teljesítésére, a melyet az éppen nem akart czélszerűnek elismerni; a miért is Kleber nem csak nem eszközlé a mozdulatot, hanem még a parancsot neki elhozó adjutáns jelenlétében mormogásra is tört ki; másodízben felszóllítatva engedelmességre, akkor is makacsul vonakodott.

Értesülvén erről Napoleon, parancsolatot küld Klebernek, miszerint a főhadszállásra jőjön.

Midőn ide érkezett Kleber, Napoleon körülvéve vezérkarától fogadta.

A vezérkar tagjai megpillantván Klebert, ennek büszke tekinteténél és azon haragnál fogva, mely szemeiből szikrázott, aggódni kezdtek a jelenet kimenetele fölött és gondteli szemmel néztek Napoleonra, a kinek kicsiny, nyulánk termete, halvány arszszine és elsoványodott alakja a felbőszült Kleber óriási termete ellenében éppen nem volt Napoleon előnyére.

Napoleon felfogván a helyzetet s a Kleber okozta benyomást a vezérkar tagjaira, egyszerre a legkomolyabb tekintettel s erős hangon így szól:

— Kettőnk közül melyik a nagyobbik? Kleber tábornok! Ön csak egy fejjel nagyobb nálamnál! Még csak egy fegytelenség ön részéről, és a közöttünk való feljebb említett különbség megszűnik. Távozzék! És Kleber — engedelmeskedett.

Regensburg városának rohammal történt elfoglalása után hadseregét a Duna partján vezeté Bécs felé. Mauternközelében észrevevén, hogy a Duna tulsó partján osztrák katonaság tanyáz, tudni ohajtá, vajjon az Károly főherczeg nagy hadseregéhez tartozik-e? s éjjel, daczára a dühöngő szélviharnak, a tulsó partra átküld egy tisztet, kiszemelt hat legénynyel, kellő tudomás szerzése végett. Az átküldöttek parancsolat szerint eljárván, a tulsó partról három osztrák katonát, a kiket ott elfogtak, hoztak magukkal, s Napoleon elé állíták, a ki a foglyokat azokra nézve, miket tudni akart, kérdőre vette. A három fogoly egyike nagyon elfogultnak és szomorunak mutatkozott, annyira, hogy Napoleonnak feltűnt. Kérde tehát a foglyot, hogy mi az oka levertségének? mire az odanyilatkozott: hogy kapitányának pénzerszénye, melyet az ideiglenes megőrzés végett ő rá, a most már fogolyra bizott, nála van most is zsebében, és így fölötte restelli elfogattatását már azért is, mert az a gyanu nehezedik reája, mintha önkényt lépett volna át az ellenséghez. Napoleonnak nagyon megtetszett az osztrák harczos e becsületérzete s e szavakra fakadt:

— Tisztelni kell az erényt, a hol mutatkozik; — és szabadon bocsátván a fogoly katonát, ezt a tulsó partra átszállíttatja, megmentendő őt ezáltal a nyomasztó gyanutól.

A Nürnberg melletti ütközetet kis távolságról nézte Napoleon császár, és midőn környezetével beszélgetett, egy ellenséges golyó lábán találta. A golyó messziről lö-

vetvén, már sokat veszített erejéből, mégis súlyos vaksebet okozott.

— Bizonyosan tiroli volt az, — mondja a császár hideg vérrel, — a ki ilyen távol-ságból talált; tagadhatlan, hogy azon su-hanczok álmétkodásig jól lönek.

Környezete kikelt az ellen, hogy a császár olyannyira kiteszi magát a veszélynek, mire válaszolá:

— Mit tehetek róla? hiszen látnom kell, hogy miként megy a dolog.

A katonák tudósítva Napoleon megsebesítettéről, megijedtek és körülötte összecsoportosultak; mire a császár még alig bekötözött sebe daczára ismét lóra ült, és katonái aggodalmát megszünteté azáltal, hogy közöttök derült arczczal megjelent.

Egy francia őrnagy, a ki ellen már több ízben volt panasz felette durva és kegyetlen magaviselete miatt azok irányában, a kiknél mint győző szállásolt, W . . . városában egy előkelő urhölgy házában lévén elhelyezve, ezt a legesekélyeszerű okoknál fogva durva bánásmódjával több ízben keményen megsérsette. Az urhölgy panaszt tett Berthier tábornoknál, a ki a dolgot tüstént följelenté Napoleonnak. A panasz-kodó asszonyosság meghallgattatott, és a panasz valósága bebizonyult. Nehány nap mulva magához hivatja Napoleon az asszonyoságot, a ki aggódva meg is jelent. Napoleon nyájas arczczal lép elébe s kéri, sziveskednék néhány perczig várakozni; s ezek elteltével az ablakhoz vezeté, — mondván:

— Ime asszonyom! ez az elégtétele.

E szavak elmondásakor három lövés dördült meg, és az őrnagy halva volt. Napoleon már többször fenyegette, de ezt az őrnagy semmibe sem vette, s garázdálkodását mindaddig folytatta, míg a fenyegetés ténynyé nem vált.

A d o m á k.

— **Furcsa orvos.** Ott történt Königgrätznél 1866-ban, a mikor olyan csunyául megjárták az osztrákok.

Puskás István köz-baka is részt vett a — vereségben. Ez a Puskás már harmincz esztendő

óta bakáskodott és mégsem ragyogott fekete gal-lérján egy vagy két fehér csillag. No de hát a tiszt urak is tudták ám, hogy miért nem tűznek oda csillagot, — a hová nem való.

Elég az hozzá, hogy ő is résztvett Königgrätznél. A golyó csak úgy hullott mint a manna.

Puskás István egy ágyuhoz támasztotta a puskáját, mert hiába! — gondolta magában — míg én ezzel egyet lövök, addig ők hattal is vá-laszolnak, — megtömté hát a pipáját, hogy újra folytassa az ötödik-kerék-féle hivatalt.

De törődtek is vele a többiek.

Hisz úgy is csak egy lába volt, mert a má-sikat fából teremtette az ácsmester.

A mikor aztán már jól füstölgött a makra, akkor rohant ő is előre.

Egyszerre csak jön egy ostoba ágyugolyó és magával viszi Puskás falábat.

A vén baka összerogyott.

Rögtön hozzáfut egy fiatal káplár.

— Puskás bácsi, mi lelte? — kérdezé ez, — fussak-e a tábori orvosért.

— Soh'se fáradj fiam! — biztatá nyugodtan a vén bakancsos, és ujjal meggyújtotta pipáját, hanem, — ha szives akarsz lenni, fuss inkább a tá-bori ácsért!

— **Ismerte a módját.** A kis Kálmán nagyon szerette a pecsenyét. Tudták ezt mindnyájan a házban.

Az apa háromszor is teljesítette kérelmét, mert háromszor is adott neki pecsenyét egymás-után az asztalnál. De midőn már negyedszer is kért, akkor aztán már meg sem hallgatta az apja.

A kis Kálmán nem duzzogott, hanem elkérte az atyjától a sőtartót.

— Már minék a só, hiszen üres a tányérod? — mondotta az apa.

— Éppen azért kérem a sót, kedves apám. — válaszolá Kálmán, — hogy azt a pecsenyét sóz-zam meg vele, melyet oly szép reményekkel vá-rok a papától.

Az apa mosolyogva adott neki pecsenyét — negyedszer is. Körösy László.

T a l á n y o k.

Dobay Lajostól.

1)

1. 2. 3. 5. Egy híres oláh lázadó.
2. 3. 5. Minden háznál található
4. 5. 6. 3. 2. Egyiptomnak fővárosa.
3. 5. 4. Ez állat a vizet lakja.
6. 3. 2. Sokat kell neki szenvedni.
6. 3. 4. 5. Kezdők ebbe szoktak inni.
3. 6. 4. 5. Háromszéknek nagy erdője.
1. 2. 3. 6. Egy jeles költőnknek neve.
3. 2. 4. 5. Szereti a réczét, ludat.
4. 6. 4. 6. 3. 6. E hang viradásra jelt ad.
6. 4. 3. 5. Ezekből lesznek a halak.
5. 3. 2. 4. A vár körül ilyet ásnak.

4. 5. 3. Minden dolgod ezzel végzed.
 5. 3. Hogyha nagy, mindent eltemet.
 4. 5. 3. Rendesen minden embert ér.
 1—6. Teste meghalt, de lelke él.

2) **Supka Etelkától.**

2. 3. 8. 7. Ez a nyájnak biztos helye.
 6. 7. 9. 2. A gyümölcsnek legszebb neme.
 5. 6. 7. Költő ajkáról lelkesít.
 9. 2. 5. Hires bort is szürnek el itt.
 9. 4. 3. 3. 6. Kávé ezen fajból hires.
 7. 6. 3. Igen szép, ha tiszta s ékes.
 9. 2. 1. 4. 9. A gabnát itt liszté teszik.
 8. 3. Minden dologban létezik.
 1—9. Az egész szép vig ünnepély,
 A jókedv csak ilyenkor él.

3) **Prikkel Lajostól.**

5. 4. 4. 5. Nincsen ház, hol ez ne kéne;
 Nélküle szabó nem élne.
 5. 6. Fém, melyet bányákban aknáznak,
 S nagyon sokféle használnak.
 4. 5. Földmivesnek hasznos állatja.
 5. 4. Az előbbinek ez a lakja.
 1. 2. 8. 4. 5. 6. 3. Van elég a hentesnek,
 Eladja, csak vegyenek.
 1—8. Biharmegyében mezőváros,
 Itten született Arany János.

Számfeladvány.4) **Vladár Mariskától.**

Incelkedve kérdé egy kis leány a másiktól, hogy hány libát őriz? — A kérdezett leány az incselkedést zokon véve, így felelt: „Ha még kétannyi s még egy negyedrészszel több libám volna, mint a mennyi van, még akkor is hozzá kellene téged adnom, hogy 100 libát őrizhessek.“

Kérdés: hány libája volt a kis leánynak?

Figyelmeztetjük olvasóinkat **Tóth József** legújabb és legérdekesebb kalandos ifjúsági regényének „A kalászszedő öreg asszony fia” cz. munkának mai számunkban megkezdett s mutatványul közlendő bevezetésére. E munka 6—7 nagy nyomott ivre terjedő, igen diszes kiállítású s velinborítéku kötetet fog képezni s 30 fejezetre oszlik, melyeknek czimeit már csak azért is előre eláruljuk, mert t. munkatársunk e munkája oly kiterjedt érdekeltségnek örvend, hogy annak mielőbbi megjelentetését, különösen a vidékről csaknem ostromolva sürgetik, minok engedni óhajtván, a t. szerző munkáját már sajtó alá adta a nélkül, hogy arra külön előfizetési felhívásokat küldött volna szét, miért is kötelességünknek tartjuk e helyen hívní fel olvasóink figyelmét e rendkívül érdekes s zítő, s mulattató tartalmánál fogva szerző minden eddigi munkájánál kitünőbb elbeszélés mi-

előbbi megrendelésére s jó ismerőseik s barátaikkal, barátnőikkel egyakarattal leendő megrendelésére, mert megeshetik, hogy csak annyit nyomtatván szerző e munkából, a mennyi előfizető legfeljebb még két hét alatt jelentkezik, a későbbi megrendelők nem kaphatják meg ezen minden ifjúsági könyvtárnak díszére való munkát. Előfizetési ára 60 kr, mely Budapest Sándor-utca 20. sz. alá küldendő. Az előfizetők azon ritka előnyű kedvezményben részesülnek, hogy majdnem fele áron kapják a következő műveket, u. m. 1. „Kis regélő“ **Tóth Józseftől** 65 kr (bolti ára 1 ft) 2. „Gyöngyvirág tündéreké“ **Tóth J.-tól** 35 kr (b. á. 60) 3. „Gullwier utazásai“ kemény-tablájú kötésben 5 pompás színezett képpel a hires angol író **Swift** munkájából fordítva, vastag kötet 75 kr (b. á. 1 ft. 50 kr.) 4. „Nefeletsvirágok a hazai történet mezejéről“, színezett kemény borítékban képekkel, 55 kr (b. ára 1 ft); továbbá 5. „Bokréta“ versek és elbeszélések, 35 kr, (b. á. 60 kr.) 6. „Beszélyek az ifjúság számára“ 15 kr, b. ára 30 kr, tehát egy egész esinos kis könyvart alkotó 7 kötet válogatott munkát 3 ft 40 krért. A ki pedig egyszerre mind a 7 könyvet rendeli meg, csak 2 ft. 95 krért. Melegen ajánljuk a nemes czélú vállalat pártolását, vegye meg, a ki teheti, mert ilyen előnyös feltételek mellett ily olesó könyveket aligha szerezhethet máskor és mástól az olvasni szerető ifjúság. Az említett munkák egyszerre is, külön is megrendelhetők, de ily olesó áron csak „A kalászszedő öreg asszony fia” elbeszélés előfizetői kapják, mely munka 30 fejezetének czimeit a következők. **Kató néni.** — **A gonosz ember.** — **A bolygó ikrek.** — **A sziklák között.** — **A gonosz ember a törvényszék előtt.** — **Az anyóka.** — **Imre és Sándor felfogadtatása.** — **A kecskepásztor és a málnaszedő.** — **Az anyóka halála.** — **A „vasorru bába.“** — **Szolgálat a vasorru bábánál.** — **Boszorkány-táncz.** — **Imre és Sándor megszöknek.** — **Szegény ember dolga csupa komédia.** — **Gábor apó megunja a gyöngyéletet s eloson az ikrek után.** — **Imre és Sándor világnak mennek.** — **Találkozás Gábor apóval.** — **Tengerreszállás.** — **A tubákos amerikai ur és leánya.** — **Vihar a tengeren.** — **A tubákos ur megkedveli hőseinket.** — **Megérkezés New-Yorkban a gyárban.** — **Paprikakereskedés.** — **Boldog élet.** — **A munka és becsület jutalma.** — **Sándor lemondása.** — **A honvágy.** — **Távozás Amerikából.** — **Befejezés.**

TARTALOM.

Kató néni, és a bolygó ikrek. — **Honnemtő.** — **Az egerekről.** (Vége.) — **Talányok.** — **Rajzok Közép-Ázsiából.** (Képekkel.) — **Az észak-amerikai vad.** — **Történeti karczolatok.** — **Adomák.** — **Talányok.** — **Figyelmeztetés.**

Felelős szerkesztő: **K.-Beniczky Irma.**

Kiadja és nyomatja: **Franklin-Társulat** magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. Budapest (egyetem-utca 4. sz.)